

*До разової спеціалізованої вченої ради
в Одеському державному університеті
внутрішніх справ*

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора юридичних наук, професора Шкути Олега Олеговича
на дисертацію Козака В'ячеслава Ярославовича «Запобігання організації
або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи
виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх
аналогів», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі
знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертації. Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів є одним із найбільш небезпечних проявів злочинності, що становить серйозну загрозу для безпеки суспільства та держави. Ця проблема має багатовимірний характер, підриваючи основи соціальної стабільності, становлячи ризики для здоров'я населення, громадської безпеки та публічного порядку, у зв'язку з чим необхідність виявлення наркопритонів, своєю чергою, зумовлює потребу вироблення ефективних заходів протидії та запобігання їх організації або утриманню.

Саме тому за справедливою позицією здобувача необхідність пошуку нових, більш ефективних засобів запобігання організації або утриманню для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, активізації чинних заходів у сучасній криміногенній обстановці й обумовлює актуальність обраної ним теми дисертаційного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими та переконливими, що підтверджується використанням сучасної, як вітчизняної так і зарубіжної

літератури (269 найменувань), ґрунтовним аналізом законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів.

Заслуговує окремої уваги уміле використання здобувачем широкого спектру сучасних методів наукового пошуку та використаний у дисертаційній роботі емпіричний матеріал що складають: дані офіційної статистики за 2018-2024 рр., Офісу Генерального прокурора, Національної поліції України, Верховного Суду, а також результати проведеного анкетування діючих працівників правоохоронних органів України.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне вивчення проблем запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів дало можливість здобувачу сформулювати своє бачення наукової проблеми та розробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на нашу думку слід віднести те, що автором уперше за результатами дослідження досвіду кримінально-правової заборони організації та утримання наркоритонів встановлено основні 4 основні підходи до встановлення відповідальності за подібне правопорушення: 1) передбачена кримінальна відповідальність виключно за організацію та утримання наркопритонів (у Вірменії, Таджикистані, Узбекистані); 2) кримінальна відповідальність не лише за організацію та утримання наркопритонів, а й за систематичне надання приміщень для наркоспоживання (Туркменістан, Киргизстан, Молдова, Казахстан,); 3) встановлено кримінальну відповідальність за організацію та утримання наркопритонів, надання приміщень для таких цілей, а також закріплюють підвищену відповідальність за вчинення вказаних дій за обтяжуючих обставин (Білорусь, Грузія, Україна); 4) не встановлено окремо кримінальної

відповідальності за організацію або утримання наркопритонів у країнах Європи (Італія, Нідерланди);

Окремої уваги заслуговує запропонована дисертантом авторська типова цільова програма протидії організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені у дослідженні висновки і пропозиції можуть бути використані у: науково-дослідній роботі (акт впровадження від 10.02.2025 року); в освітньому процесі – для викладання дисциплін кримінально-правового циклу (акт впровадження від 07.02.2025 року); у правотворчій діяльності – для нормативно-правового забезпечення практики запобігання наркозлочинності; у правозастосовній сфері – для вдосконалення практики протидії наркозлочинності.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та висновки дисертації автором оприлюднено у виступах на всеукраїнських науково-практичних конференціях: *«Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності»* (м. Одеса, 24 листопада 2023 р.); *«Державно-правові засади формування безпечового середовища в Україні: сучасні виклики»* (м. Одеса, 15 грудня 2023 р.); *«Права людини під час дії правового режиму воєнного стану»* (м. Кропивницький, 10 грудня 2024 року); *«Державно-правові засади формування безпечового середовища в Україні в умовах сучасних викликів»* (м. Одеса, 18 грудня 2024 р.).

Оцінка змісту дисертації. Автор правильно визначає мету дослідження і відповідно до неї ставить завдання дослідження: розглянути загальну характеристику наркозлочинності в Україні кримінальних правопорушень, пов'язаних з організацію або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів на сучасному етапі; охарактеризувати організаційно-правові

основи запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст.317 КК України; визначити методику дослідження проблем організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; проаналізувати міжнародно-правові стандарти та зарубіжний досвід протидії та запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; надати кількісні та якісні показники організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; з'ясувати кримінологічну характеристику осіб, які вчиняють організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; виявити детермінацію феномену організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; сформулювати теоретичні засади загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; запропонувати напрями вдосконалення заходів запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що включають 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 269 найменувань, додатків. Повний обсяг дисертації становить 243 сторінки, з яких: основний текст - 188 сторінок, список використаних джерел – 27 сторінок, додатки – 26 сторінок.

У *вступі* обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано

інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації здобувача, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 Теоретичні та прикладні засади кримінологічного аналізу запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» містить чотири підрозділи, що розкривають загальну характеристику наркозлочинності в Україні та роль кримінальної відповідальності за організацію або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; організаційно-правові та методологічні основи кримінологічного дослідження, а також міжнародно-правові стандарти та зарубіжний досвід протидії та запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

У розділі 2 «Кримінологічна характеристика організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» здобувачем досліджено кількісні та якісні показники організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; надано кримінологічну характеристику організатора та інших осіб, які вчинили досліджуване кримінальне правопорушення; та особливості детермінації організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

У розділі 3 «Кримінологічні засади запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» здобувачем надано характеристику загальносоціальним та спеціально-кримінологічним заходам запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних

речовин або їх аналогів. Та запропоновано шляхи вдосконалення заходів запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації.

Позитивно в цілому оцінюючи зміст рукопису дисертації, слід звернути увагу на наявність у ньому низки дискусійних питань, нечіткість і недостатню аргументованість окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1. Досить сумнівним в контексті наукової новизни та потребує уточнення під час публічного захисту, твердження здобувача, що ним вперше виявлено випадки порушення принципів пропорційності, співрозмірності, справедливості при призначенні покарання особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 317 КК України. Тим більше, що за його словами, вимагає саме від уряду, який не являється органом законодавчої влади змін кримінально-правового законодавства в частині призначення покарань. Кабінет Міністрів України, як і Президент України та народні депутати України, в порядку визначеному ч. 1 ст. 93 Конституції України мають право лише законодавчої ініціативи у Верховній Раді України, а не прийняття актів законодавства.

2. Досить формально автор підійшов до розкриття змісту емпіричної бази дослідження, яку за його твердженням становлять дані офіційної статистики за 2018-2024 рр., Офісу Генерального прокурора, Національної поліції України, Верховного Суду, а також результати проведеного анкетування діючих працівників правоохоронних органів України. Що стосується останніх то варто уточнити в процесі публічного захисту, відносно яких саме працівників правоохоронних органів України дисертантом проводилось анкетування і їх кількість.

3. Важливе значення для обраної дисертантом методології наукового пізнання мають методи, що виступають засобами розкриття та систематизації змісту предмета запобігання організації або утриманню місць для незаконного

вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Проте, як показав аналіз дисертаційної роботи здобувачем не відтворено власної методології дослідження, а лише здійснено перелік загальнонаукових методів пізнання, як універсальних.

4. Розкриваючи у межах розділу 3 *«Кримінологічні засади запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів»* дисертантом досліджено лише загальносоціального та спеціально-кримінологічного заходи запобігання та приділено вкрай незначної уваги заходам індивідуальної профілактики організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

5. 23 червня 2022 року Україна фактично отримала статус країни-кандидата і в майбутньому приєднається до європейської родини. Європейський вибір нашої держави відкриває нові перспективи співробітництва з розвиненими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин.

Вивчаючи представлену дисертаційну роботу встановлено, що здобувачем приділено значної уваги дослідженню зарубіжного досвіду, проте нажаль здебільшого країн СНД (Вірменія, Таджикистан, Узбекистан, Киргизстан, Молдова, Казахстан, Білорусь та Грузія). З країн ЄС лише Італія та Нідерланди. У зв'язку з чим важливо зауважити, що при застосуванні порівняльно-правового методу наукового дослідження не варто ставити за мету цілковиту імплементацію зарубіжного досвіду, оскільки подібні запозичення можливі, насамперед, лише з урахуванням як усієї сукупності суспільних відносин у державі, так і специфіки функціонування окремих її інституцій.

З аналізу дисертації важко з'ясувати та потребує додаткового уточнення під час публічного захисту питання застосування кращих зарубіжних практик,

які б доцільно було б на думку здобувача впровадити у вітчизняне законодавство щодо запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу дисертації в опублікованих працях та виконання вимог академічної доброчесності).

Тема дисертації Козака В.Я. «Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» є актуальною, а сформульовані автором висновки і рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для наук кримінального та кримінально-виконавчого права, а й для правозастосовної практики.

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій чи фальсифікацій.

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Викладені в дисертації рекомендації та пропозиції щодо удосконалення вітчизняного законодавства правозастосовної практики щодо досліджуваного інституту є теоретично обґрунтованими та доцільними.

Дисертація написана грамотною юридичною мовою та оформлена відповідно до вимог, що ставляться до такого роду наукових праць.

Дисертація відповідає спеціальності, за якою здійснене дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація Козака В'ячеслава Ярославовича «Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р. № 283 та від 19.05.2023 р. № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 5–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502), а її автор **Козак В'ячеслав Ярославович заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».**

**Директор інституту
права та безпеки Одеського
державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Олег ШКУТА